

فرهنگ عاشورایی در نگاه عقل و دین

یکی از کارهای مهمی که شیعیان و محبان اهل بیت رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) باید به آن توجه خاص داشته باشند مطالعه و بررسی فرهنگ عاشورا است. ایام محرم و سوگواری ابا عبد الله الحسین (علیه السلام) فرصت خوبی برای بررسی، مطالعه و پژوهش در قیام و نهضت عاشورا است. اگر کسی به عاشورا و نهضت کربلا فقط با یک نگاه احساسی و بدون هدف و معنا نگاه کند بزرگترین جفا را در حق فرهنگ عاشورا روا داشته است؛ از این رو در این نوشتار سعی داریم به طور مختصر و کوتاه به بعضی از اهداف و پیام های فرهنگ عاشورا متمرکز شویم.

ثبات و پایداری دین در قبال جانفشانی

یکی از مهمترین و با ارزش ترین پیام های فرهنگ عاشورا جانفشانی و گذشتن از خود و نزدیکان برای ثبات و پایداری دین است؛ از این رو هرگاه دین و فرهنگ قرآن در معرض خطر و تهدید نامحرم قرار گیرد، بر عموم شیعیان و محبان اهل بیت رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) واجب است با هر آنچه که در اختیار دارند به حفظ و صیانت از فرهنگ قرآن اقدام نمایند. بی تفاوتی و سکوت و خانه نشینی هیچگاه با فرهنگ عاشورا سازگاری ندارد اگر کسی به خاطر محافظه کاری و حفظ شأن و مقام دنیوی خود، در برابر اهریمنان و فتنه انگیزان جامعه دینی و اسلامی سکوت نمایند گوی بوی از پیام ها و آموزه های کربلا نبوده است.

در حادثه عاشورا شاهد هستیم که امام حسین (علیه السلام) این حرکت الهی خود را برای حفظ دین و نجات امت از گمراهی معرفی می نماید: «إِنِّي لَمْ أَخْرُجْ أَشِيرًا وَلَا بَطَرًا وَلَا مُفْسِدًا وَلَا ظَالِمًا وَإِنَّمَا خَرَجْتُ لِطَلَبِ الْأَصْلَاحِ فِي أُمَّةٍ جَدَى (صلی الله علیه و آله و سلم) أُرِيدُ أَنْ أَمُرَ بِالْمَعْرُوفِ وَ أَنْهَى عَنِ الْمُنْكَرِ وَ أَسِيرَ بِسِيرَةِ جَدَى وَ أَبِي عَلِي بْنِ أَبِيطَالِبٍ؛ [۱] من از روی خودخواهی و خوشگذرانی و یا بری فساد و ستمگری قیام نکردم، بلکه قیام من بری اصلاح در امت جدّم می باشد، می خواهم امر به معروف و نهی از منکر کنم و به سیره و روش جدّم و پدرم علی بن ابیطالب عمل کنم».

درس ایثار و شهادت طلبی

علاوه بر لزوم حفظ دین درس شهادت طلبی و ایثار خود به طور مجزا یکی از مهمترین پیام های عاشورا است روحیه راحت طلبی و خوی گرفتن به زندگی دنیوی و فراموش کردن فرهنگ جهاد و شهادت موجب سستی و ضعف در برابر دشمن و شکست در برابر دشمن می شود امام حسین (علیه السلام) با این کار الهی خود به شیعیان و محبان درس ایثار را آموختن. درواقع کسی که زندگی و حیات الهی را در گروه ایثار و از خود گذشتگی نمی بیند نمی توان به اهداف والای عاشورا واقف شود.

درس مسئولیت پذیری به امت اسلامی

از جمله زیباترین درسها و پیامهای نهضت عاشورا درس مسئولیت پذیری به محبان و شیعیان است. توجه به مسئولیت‌های دینی و اجتماعی در قبال انحرافات اجتماعی و دینی که در جامعه به وقوع می‌پیوندد هر مسلمان و دایه‌دار محبت اهل بیت (علیه السلام) را بر این وظیفه وایمی‌دارد که نقشی ایفا نموده و به گونه‌ای سدی در برابر انحراف ایجاد نماید. در حادثه عاشورا نیز شاهد هستیم یاران امام حسین (علیه السلام) به درستی از عهده این وظیفه و مسئولیت دینی خود برآمدند و با جانفشانی و یاری امام معصوم خود با صدق و ایمان راسخ به درستی مسئولیت پذیری خود را به اثبات رساندند.

یکی از مهمترین مسئولیت‌های مهمی که خدای متعال در آیات نورانی خود متذکر وجوب آن شده اند محبت و تبعیت از خاندان عصمت و طهارت است وقتی که خدای متعال می‌فرماید: «قُلْ مَا سَأَلْتُكُمْ مِنْ أَجْرٍ فَهُوَ لَكُمْ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى اللَّهِ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ [سبا/ ۴۷] بگو: هر مزدی که از شما خواستم پس آن به نفع شماست، مزد من جز بر خدا نیست و او بر هر چیزی گواه است».

درس بصیرت و بیداری اسلامی به امت

یکی از مهمترین درسهای عاشورا بصیرت افزایی و تقویت معرفت دینی است. شناسایی فتنه و تشخیص دشمن از دوست و دل خوش نبودن به وعده‌های فریبنده دشمن و عدم سطحی‌نگری در برآوردهای ارتباط اجتماعی و سیاسی و توجه داشتن به جایگاه خود در اسلام و آموزه‌های دینی، گویای بصیرت دینی افراد دارد. در صحنه عاشورا شاهد هستیم بعضی از افراد به ظاهر مسلمان به خاطر عدم برخوردار از این شاخص ارزشمند بزرگترین ضربه را پیکر اسلام وارد نمودند چرا که موجب شهادت ولی خدا و اهل بیت گرامی آن حضرت شدند.

ظلم ستیزی و استکبار گریزی

از جمله بزرگترین درسهای عاشورا ظلم ستیزی است یک شخص مومن نمی‌تواند نسبت به ظلم و ستمی که در جامعه اسلامی شکل می‌گیرد بی‌تفاوت باشد. با توجه به این که در عصر امام حسین (علیه السلام) بزرگترین و بدترین ظلمی که توسط خلفای بنی امیه به نام اسلام بر پیکر اسلام وارد می‌شود میرفت که نامی از آموزه‌های اسلامی برجای نماند. نه تنها دستگاه بنی‌امیه به دنبال ظلم به دین بود بلکه شیعیان و دوستان دین حق و پیروان خاندان عصمت و طهارت نیز از ستم آن ستمگران درامان نبودند از این رو امام حسین (علیه السلام) با جانفشانی و آوردن اهل بیت خود به قتل گاه در صدد رفع این ظلم بزرگ بودند.

کما اینکه در روایتی از رسول اکرم (صلی الله علیه و اله وسلم) نقل شده است: «إِنَّ النَّاسَ إِذَا رَأَوْا الظَّالِمَ فَلَمْ يَأْخُذُوا عَلَى يَدَيْهِ أَوْشَكَ أَنْ يَعْمَهُمُ اللَّهُ بِعِقَابٍ مِنْهُ» [۲] مردم آنگاه که ظالم را ببینند و او را باز ندارند، انتظار می‌رود که خداوند همه را به عذاب خود گرفتار سازد.»

پی نوشت:

بحار الأنوار (ط - بیروت) ؛ ج ۴ ؛ ص ۳۲۹. [1]

نهج الفصاحه ص ۳۲۳ ، ح ۸۳۳. [2]